

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1598. Soc. 59.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

centis, in cuius legibus una est, tales non reputari Doctores, sed in ea facultate Baccalaureos, alia adhuc subituros, ut gradu Doctoris insigniantur. Huiusmodi dubiis tollendis P. Suarius Eboram proficiscitur cum Provinciae Praefide, qui adesse voluit, ut facilius, si forent, vincerentur difficultates. In legibus illius Academiae idem est obex circa tales Doctores per privilegia creatos, si de Societate non sint.

Lib. 4. c. 4.
§. 2. & 4.

8. Ne tamen peristeret scrupulus Conimbricensis Academiae, visum est thesaurum actu magno praevio, donari lauream. Sustinuit eo praefide theses P. Gonsalvus Luisius, ibidem anno sequenti docturus Philosophiam. P. Christophorus Gilius tantam vi contorsit argumenta, ut Suarius in ipso cognoverit praestantissimum ingenium, & Magistrum, dixeritque: nescire, cur se ex alia natione vocaverint ad moderandam cathedram Conimbricentem, cum tantus vir, quantum erat Gilius, Lusitaniam incoletet.

P. Suarius Eborae fit Doctor.

9. Die quartam Junii in templo nostro, Patrono Alphonso Mello Canonico & Inquisitore, subinde Lamecensi Episcopo, donatus gradu consuetis caeremoniis à P. Fernando Rebello Academiae Cancellario, viro doctissimo, ut illius testantur opera Theologica typis vulgata. Quinta Junii expedita testificatio Academica de collato gradu, membranae inscripta conservatur in tabulario Conimbricensi. Subscripsere P. Petrus Novasius Rector, olim in eadem Academia primarius Theologiae Professor, Fernandus Rebellus Cancellarius, Blasius Viegas Professor scripturae, Stephanus Coutus, Christophorus Gilius, & Petrus Luisius, sacrae Theologiae Professores.

Classis Anglicae obfidei incassum Insulam Michaelem.

10. Angli formidanda classe in altum provecti ad capiendas naves Hispanas ex America redeuntes, ad Tercias insulas processere, vastatis insulis Faialio, & Pico, applicant omnem classem insulae Michaelensi. Anchorae iacebant in conspectu urbis Pontaelgadæ. Regebat insulam Gonsalvus Valæus Coutinuis vir prudentissimus, ac fortissimus. Angram jam notam habuit classis magnitudinem. Igitur, ne imparatum hostis adoriretur, contrahit totius insulae militem in Pontaelgadam; omnem munit stationem, in quam poterant hostici milites exponi; verbo Ductoris optimi partes explet.

11. Decima quarta Octobris Classis in anchoris ad vigesimam diem mensis ejusdem commoratur. Saepè hostis tentavit excensionem, saepe repulsus est. Tandem re infecta sustulit anchoras, atque excessit. Quinque sacerdotes nostri his diebus fuere in diversis castrorum stationibus, audierunt pernitentes milites, operati sunt ad aram, piis cohortationibus animarunt, ut pro fide, aris, & focis patriam tuerentur. Noluit à latere suo Rectorem discedere Coutinuis. Vix dici potest, quantum in nos creverit Insulanorum amor, per spectamur curam, quam ipsis consulebamus.

12. Post hostis discessum opitulantur Patres superstitibus ex nave Indica à S. Francisco dicta, de qua supra, cum redisset ex Brasilia, sed morbo & fame miserè cruciata. Haud minori curam subvenerunt oppido Villae francae, quod desertum jussu Coutinii hostis occupavit, ac diripuit. Ad sublevandos milites, cum victus annonam pariter laborassent, elemosynam à nostris conquisierunt.

Annus 1598. Soc. 59.

Mors P. Ignatii Martini.

I.
Anni huius primordia funestavit obitus admirandi herois Ignatii Martini, de quo haec tenes toties gloriosa facta est mentio. Mundo editur Gonsalvus in Conimbricensi dioecesi. Ingenium illi praeclarissimum. Laureatus gradu Doctoris Eborae. Cum eminere dotibus ad sacri suggesti conciones, huic muneri applicabatur. Initio studium titillavit auram popularis, plausitque sibi, quod gratissimus accideret auditoribus. Leo Henricus illius Eborae Rector gnarus, quam salubre foret Ignatio in rupe solida, non in mobili

mobili fundamenta jacere, eum quā crebris reprehensionibus, quā poenitentis injunctis paulatim fregit. Postremis annis cum Henricus vidit, qualis, quantusque vir Ignatius evasisset; brachio apprehenso, *recordaris*, inquit, *Ignati, quam tibi fuerim acerbus Eboræ? nisi fecissem, quæ gessi; procul dubio, qui es, non esses.*

2. Divino monitu contempsit hominum plausus, seque totum tradidit convertendis animis tum per conciones, tum per doctrinæ Catecheticae explanationes; quod munus egit, dum inter vivos erat, incredibili sui laboris fructu, & virtutis opinione. Nemo Ignatio laborum appetentior. Excusare se à rebus arduis pro Dei gloria seu agendis, seu tolerandis ignoravit. Virtutes religiosæ ejus animam certatim exornarunt. P. Petri Fonseca verba erant: *Ignatius totus est aurum contritum, & redactum in pulverem.* Desiderio suo omnibus inferior, quemque ex focis coadjutoribus sibi anteponebat. Quasivit ex Coadjutore, num stultum se fingendo, ut cunctis esset risui, recte ageret? Cui ille, sibi id non probari; cessaturum tunc lucrum animarum magno labore partum; placuit responsum, & conquievit. Ludovicus Granatenfis plurimum venerabatur Ignatium, ardoremque ejus suspexit in edocenda plebe & pueris.

3. Conimbricam adire jussus causâ Provincialis conventus habendi pedibus iter fecit, inque oppidis, quā transibat, doctrinam Christianam sparsit. Comitibus finitis, rogatu urbis & antistitis Conimbricæ remanet, duratque tantum ad quadragesimæ initium; nam post concionem Dominicæ primæ ægrotare coepit; mox in valetudinarium postulat deferri, quo ceteri curabantur. Duo per id tempus maximo sibi esse solatio dixerat: conscientiam notam semper habuisse Majoribus suis, seque totum permisisse placitis obedientiæ.

4. Ut eum exhilararent focii, transtulere in valetudinarium arundinem, & unum ex vexillis doctrinæ Christianæ. Rogatus, si quid vellet ad animum recreandum? oblectamento sibi fore reposuit, si tiro aliquis coram se catechesim edoceret. Eorum unus extemplo vocatus ægroto morem gessit, tirones alios interrogando. Obiit suavissimè morte Justorum octavâ & vigesimâ mensis Februarii. Ejus cadaver tum à domesticis, tum externis venerationi habitum. Sepelièrunt unâ cum arundine sanctæ doctrinæ, quam manu gestabat. Ossa illius inter alia virorum illustrium sunt condita in pariete sacelli domestici D. Antonio consecrati. Vitam Ignatii prolixè scriptam, heroicis plenam rebus, typis mandavi in opere de Novitiatu Conimbricensi.

5. Præter Ignatium non desuere mortui digni memoriâ. Eboræ dies sexta Septembris ultima fuit P. Nicolao Gracida Valentiniano. Vixit inculpatis moribus: tirones Eboræ instruxit: optimis ad dicendum talentis instructus inter insignes sui temporis Ecclesiastes numerabatur. Ab externorum commercio sic segregatus, ut neminem ipse inviseret domi suæ, nemo ipsum domi nostræ conveniret.

6. Ibidem 24. Aprilis præmaturâ morte sublatus est Sebastianus Barretus scholasticus, Fronteiræ natus, adolescens modestissimus. Supremum ægro-
tans, nihil cogitabat aliud, quàm æternam felicitatem. Socii eum recreaturi coeperunt tono suavi cantionem modulari de patria coelesti; sic est, hæc audita, Coeli amore succensus, ut postulaverit cereum accensum; quo oblato tranquillè efflavit animam.

7. In Domo Professa vivis ereptus Franciscus Rodericius Coadjutor. Singulariter coluit multis obsequiis Virginem Matrem. Existimatur ab ipsa edoctus moriendi tempus. Collegit se per sancti Parentis exercitia, & generalem homologesim. Nec multo post transiit è caduca ad perennem vitam.

8. Conimbricæ 8. Februarii postremum edidit vitæ spiritum Antonius Mellus scholasticus, Ulysiponensis illustri ortus familia. Pollebat optimo ad scientias & virtutes ingenio. Nihil eo mansuetius, aut propriæ demissionis studiosius. Factus certior vicinæ mortis novam induit lætitiâ. Gratias, quas potuit,

potuit, DEO habebat, quod moreretur in Societate. Crucifixum amplexus, ipsi reddidit animam.

Plures mori-
untur in Ulyf-
spon. Colle-
gio.

9. Plures incolas amisit Ulyssiponenſe Collegium. Die 20. Aprilis Gaſparem Cunea Coadjutorem Guimaranenſem. Studioſiſſimus fuit laboris. Aſſiſtens ſacerdoti febri malignâ correpto luem contraxit, & abiit. Vigefimâ Maji Emmanuelem Fernandium Coadjutorem monte trigo in Eboreniſi dioceſi natum. Numerabat ætatis annum undexageſimum. Magna in eo charitas, magnum orationis ſtudium. Vir ſanctus ab omnibus habebatur. Quintâ Maji Gonſalum Serra Portuenſem Coadjutorem. Plurimum induſtriis ſuis promovit opera ſurgentis Collegii. Modestus ſemper, ac manſuetus. Grandi lapide ei manum confringente, dolorem tantâ patientiâ tulit, ut eſſet cunctis admirationi. Vigefimâ quartâ Novembris Chriſtophorum Pimentam Anſedienſem, tam amicum laboris, quàm inimicum otii. Cœperat tum peſtilentia, de qua anno ſequenti, nondum cognita Ulyſſiponem pervagari; dum Chriſtophorus ita comes ſacerdotibus ad audiendas confeſſiones vocatis, peſte aſſlatur. Dolorem ſuborti in humero metuendi carbunculi ſuſtinuit invictâ patientiâ, & ſanctiſſimè expiravit, ſepultus in ſep̄to domeſtico.

Ingreſſi Braſi-
liam, & Socie-
tatem,

10. Ad Indiam nullus, ad Braſiliam quatuor contenderunt, Antonius Martius, Melchior Alvarus, Hieronymus Peixotus, ſacerdotes, cum Joanne Gomio nondum initiato. Societatem inivēre Hieronymus Vogadus, vir exquiſitæ virtutis. Ludovicus Brandanus Ulyſſiponenſis, poſtea Societatis Aſſiſtens Franciſcus Garcia, natus Alterchami, præclarus apud Indos Archiepiſcopus, Antonius Azevedus Ulyſſiponenſis è prima nobilitate, anno vitæ ſeptimo & quadrageſimo nuncium mundo remiſit.

Domicilium
pro puellis.

11. Novum puellarum domicilium erigitur Ulyſſipone, auctore præcipuo operis P. Petro Fonſeca. Inſtitutum erat, ut ibi educarentur puellæ orbe parentibus, quæ numerarent jam ætatis octavum, vel nonum annum. Huiusmodi agnas plerumque agebant lupæ in ſuas domos, nutriebantque, ut ætate creſcente proſtituerent, ac turpiſſimum facerent quæſtum, nutricibus lucoſum. Tam pio operi procurata in annum reditum ducenra æreorum regalium millia. Conſcriptæ leges, & creata Nobilium Sodalitas, quæ gynæcei promoveret commoda.

Primus lapis
templi Coni-
mbriceniſis.

12. Auguſti die ſeptimâ Alphoſus Caſtelbrancus Epicoſopus conſuetâ ſolemnitate poluit primum lapidem templi noſtri Collegii Conimbriceniſis: quod inde paulatim ſurrexit ad eam amplitudinem, ut nullum ſit in urbe auguſtius. Regebat Collegium P. Hieronymus Diaſius Conimbriceniſis. Adſuit etiam Chriſtophorus Gouvea Provinciæ Præpoſitus. Prandente apud nos Epicoſopo decem linguis diverſis de pulpito dictæ ſunt orationes.

Aliæ res Col-
legii Coni-
mbriceniſis.

13. In eodem Collegio inſtituta Sodalitas pro ſcholasticis externis. P. Ignatius Martinius induxit bis ſingulis Quadageſimæ hebdomadis conventum ad piam flagellationem. Idem mos ampliatus ad tempus Dominici Adventus. Decem & tres è Collegio progreſſi ad ſacras miſſiones obeundas.

Res Eboreniſis
Collegii.

14. Eboreniſi templo additum eſt ſacrum Veſtiarium, quo nunc utimur. Aliud erat obnoxium incommodis, quod per illud transiretur è Collegio ad templum. In compluvio prope pharmacopolium erectus ſons pyramidis inſtar ex marmore Eſtremotiſi, ut ſunt reliqui fontes ejusdem Collegii. Decem ex eodem Collegio peregerunt miſſiones. P. Joannes Rebellus excoluit Benevolum oppidum prope Tagum. Illic erexit ſodalitium pro juvandis animabus igni luſtrali addictis, & aliud Chriſti ſerentis crucem, cum ſupplicatione Paligui luſtrali addictis, & aliud Chriſti ſerentis crucem, cum ſupplicatione Paligui luſtrali addictis, & aliud Chriſti ſerentis crucem, cum ſupplicatione Paligui luſtrali addictis. Id planè admirandum: vir pius plurimum ſumptu ſuo conſtruxerat ſacellum in ſtatione montis Calvariæ. Concubiâ nocte audit propè inambulantis tonitruum; percontatur, quid hominis ſit? reſponſum percipit: Egredere quàm primum, imminet ruina domus. Hoc metu percuſſus ſuſcitatur familiam. Vix pedem extra limen tulerant, ecce domus collabitur. Præſentem Angeli Cuſtodis opem viri pietati tribuerunt omnes.

15. Bri-

15. Brigantini Collegii charitas nata est amplissimum theatrum: nam faviente fame non solum pauperes, sed etiam divites egerunt. Utrisque potestate sua subvenit Collegium. Porro persuadebant nostri iis, qui abundabant, ut horrea sua aperirent. Compensavit Deus effusam in pauperes liberalitatem anni insequentis fecundâ messe.

16. Ut anno superiore terruerant Angli Michaëlsensem insulam; sic præfente grande periculum Angrensi impendebat. Classis in eo mari expectat Hispanienses naves ex America redeuntes. Factum est, ut densâ nebula obtegente naves Hispanæ, hoste ne quidem viso, incolumes Angrensem portum ingrederentur. Ubi discussa nebula, conspexit Anglus prædam elapsam, urente dolore meditatur in ipso portu naves invadere; sed arcis, quæ ipsas protegit, metu abstinuit. Cogitabat pariter milite exposito insulam depopulari; sed Insulanis ad impediendam descensionem paratis, sine ullo emolumento in Angliam est reversus. Nostri his in angustiis se devoverant militi juvando.

17. Nefas est præterire silentio obitum Regis Philippi Hispaniarum secundi hujus nominis, Lusitaniæ primi, quem natura abunde cumulavit donis omnibus ad formandum Regem tanto dignum fastigio. Exemptus mortalitati die decimâ septimâ Septembris, sepultus jacet in sacro & Regali Cœnobio divi Laurentii, quod augustâ prorsus Majestate ipse considerat. Illi successit Philippus Hispaniarum Rex tertius, Lusitaniæ secundus.

Charitas Col-
legii Brigan-
tini.

Labor An-
grensis Colle-
gii.

Moritur Rex
Philippus II.

Annus 1599. Soc. 60.

ANum, faviente pestilentia, huic nationi funestum scribimus, nostræ verò Societati ob immolatas charitati victimas gloriosum. Octobri mense anni superioris jam coepit malum explicari Ulyssipone, inde ortum, quod navis alienigenarum appulsâ ad Gallaciam pestis incendio flagrantem merces aliquot exposuit, mox recepit contagione infectas. Septembri mense Ulyssiponensem portum ingreditur, secum vectâ perniciem, quæ cum mercibus exposita est.

Pestis Ulyssi-
pone.

2. Primis mensibus, ut solet fieri, vix esse credebatur, quod erat; donec latius se malo diffundente, patuit urbem infici. Constituta à Regentibus domo, ut vocant, salutis, quâ curarentur lue contacti, postulârunt à P. Francisco Gouvea Domus Professoræ Præposito, haberet sibi curæ illam domum, daturos, quæ in rem forent opus. Ad hæc P. Præpositus: Societatem non defuturam omnibus, verum nolle se admittere ullam temporariam administrationem pecuniarum, ob validas, quas allegavit, rationes, suntque probatæ viris prudentibus. Subinde ostensum, quàm sanum hujusmodi consilium fuisset; nam qui suscepunt eam curam, tot, ac tam indigna sunt passi sine merito suo, ut plurimum laudarent Societatem, quod à tali administratione abstinerent.

3. Provinciæ Præfex Conimbricâ scripsit, ut relictis Ulyssipone, qui forent necessarii, ceteri statim mitterentur ad loca diversa, ab hoc timore libera. Socii Conimbricenses rogant ardentissimè eam sibi demandari Provinciam, ignorantem, brevi eadem perniciem urbem suam involutum iri.

4. Ad domum igitur separatam urbis misit Præpositus Antonium Rodericum, Antonium Carvalium, & Gonsalum Leitium, sacerdotes; Didacum Diasum, Franciscum Pirium, & Emmanuelem Laurentium, coadjutores. Eodem iere P. Laurentius Ortogius Belga, & P. Joannes Olingus Hybernus, in convertendis hæreticis egregii. Progrediebantur, ac per urbis plateas interrogabant, essentne, qui vellent animas expiare?

5. In templo nostro fiebant sacra, ac dabatur volentibus celestis panis. Exiêre per urbem nonnulli ad escas dividendas tum honestis pauperibus, tum aliis. Flagitavit Senatus, ut Nostri largirentur indigentibus numos, quos de suo ærario proferebat: id acceptatum eâ conditione, ut vir, quem destinarent ipsi,

Antonius Franco.

Y

pecu-